

Hogyan változik a diáknyelv?

Dobd már el zsebdünnögőn a lenyót helper!

Borsófon, zsebdünnögő, susmus lenyó, lecsó, karó, hűfő. Mit jelentenek ezek a szavak? Talán csak azok értik, akik használják, a diákok.

2010. október. 30. szombat | Szerző: Miskei Anita

A diáknyelv világa sokakat foglalkoztat, olyannyira, hogy a legelső diáknyelvi szótárt már 1898-ban Dobos Károly elkészítette - mondta Vasné Tóth Kornélia, akinek megjelent Élő diáknyelv című munkája, amely két város diákjainak nyelvhasználatát mutatja be húsz év tükrében.



Vasné Tóth Kornélia húsz év tükrében hasonlította össze a diáknyelvet. Fő célja, hogy leleményességét, ötletességét mutassa be, szemben a szlengszótárakkal, amelyekben a diáknyelv legajla tükröződik. A könyv támpontot ad a terminológiai viták terén, s elkalauzolja a felnőtteket, megsűgja, mit is rejt a szimatszatyor, vagyis a tornaszák

- A tanulók által használt nyelv mindenkit foglalkoztat, hiszen a tizenéves korosztály beszédmódja, szókinccse részint továbbörökítődik a felnőttek beszédébe, részint leleményességével, szóalkotási módjaival a köznyelvi szókinccs gyarapítás mintájául is szolgálhat. Hogyan mutatkozik meg e nyelvben szinkronia és diakronia, állandóság és változás egysége? Erre is igyekeztem választ adni két település, Sárobgárd és Érd diákjainak körében húsz év eltéréssel végzett felméréseimben, az újonnan készített érdi diáknyelvi szótár, illetve az összehasonlító alak- és jelentéstani elemzés során - mondta Vasné Tóth Kornélia, a szerző.

Akít arról kérdeztünk, miként látott a kutatáshoz? - Már gimnazista koromban gyűjtöttem diáknyelvi szavakat egy országos pályázat, a Szép szó-mozgalom kapcsán. Ennek kiírásában szótárt kellett készíteni, amelyben segítségemre volt a sárobgárdi Petőfi gimnázium, ahová jártam. Itt készítettem egy 125 köznyelvi szóból álló kérdőívet, amit szétosztottam a gimnázium minden évfolyamában 25-25 diák között. Ezek főleg az iskolai étellel voltak kapcsolatosak, a különböző tantárgyak nevei, a tanárookra, diákokra használt gúnynevek, a szünetre, iskolaköpenyre, iskolai rendezvényekre vonatkozó szavak szerepeltek benne. Ez tulajdonképpen támpont volt a diákoknak, de írhattak bármilyen szót, ami eszükbe jutott. Így állt össze a közel 900 kifejezést tartalmazó sárobgárdi diáknyelv szótár, aminek gyűjtését még 1987-ben gimnazistaként készítettem.

Ez egyetemista koromban jelent meg az ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Nyelvjárási Tanszéke és a Nyelvtudományi Intézet közös kiadásában. Ezt fejlesztettem tovább, részletes alaktani és jelentéstani elemzésnek vettem alá a diáknyelvet. Majd eltelt húsz év, a diáknyelv pedig továbbra is érdekelt. Érden élek, itt kértem a Vörösmarty gimnázium és több általános iskola segítségét egy újabb gyűjtőmunkához. A korábbi kérdőívet ki kellett bővítenem, illetve módosítanom. Kétszáz köznyelvi szót készítettem az iskolaélet témaköréből, ebből olyanokat ki kellett vennem a korábbihoz képest, mint az orosz nyelv, a KISZ-gyűlés vagy a matrözblúz, tehát olyasmiket, amelyek mára elavultak.

Újnak viszont betettem a nyugati irányultságot, az angolt, a németet és a franciát, olyan szavakat, mint a számítástechnika és a mobiltelefon. A diákok vállalkoztak a kérdőívek kitöltésére. Ezek eredményéből pedig kitűnt, a fiatalok egyre inkább haladnak a rövidítések felé, megjelentek a rövidebb, frappánsabb kifejezések. Gyakoribb az egyszerűsített nyelvhasználat a köszönésben, vagy különböző fogalmakat tekintve. Például a házi feladat, egyszerűen csak hűfő, a munkafüzet pedi mőfő. Kiderült, vannak olyan kifejezések, amelyeket az öregdiákok is megértenek.

Az elégtelen osztályzatra például ma is használják a bot, a ceka, a dugó, a fa vagy a szekunda kifejezéseket, utóbbi pedig különösen régi keletű. A szörccsing egy új kifejezés. Aztán itt vannak a kémiára találóan megalkotott kémika, kémiksz, kemosz kifejezések, tehát a különböző ferdítések. A latinra használják a látájnt, angolos kiejtéssel. A nyelvtanra nyőfit, a matematikára, a papapatikát is mondják, ami inkább szófacsarás, szóferdítés. A számítástechnikára a számtek, számcsigép, hennyó rövidítést alkalmazzák.

A legszellemesebb kifejezéseket talán a mobiltelefonra alkották, a zsebdünnögő, borsófon szavakat a felnőttek is megmosolyogják - mondta, majd hozzátette: a diáknyelv leleményességét szerette volna megmutatni könyvében. Szellemességük, sokszínűségük nem merülhet feledésbe, s nem csak a csúnya szavakat, szlenget tartalmazza. Tudunk-e annyit szót például a hízelgő diákra, mint a fiatalok. Mert a hízelgő nem más, mint technokol, zsoldos, pedálos, puncsos, színészpalánta, pedálgép...

Címkék: [diáknyelv](#)

Tetszik

Regisztráció to see what your friends like.